

A photograph of a forest floor. A large, fallen log lies diagonally across the center. The ground is covered in green grass and numerous small yellow flowers. In the background, there are many thin tree trunks and some larger trees with moss on their trunks. The lighting is bright, suggesting a sunny day.

IZZINĀSIM DUMBRĀJU

Udenszurka. Foto: Vilnis Skuja

Ievads

Aicinām iepazīties ar Ķemeru nacionālajam parkam raksturīgo mitrāju – dumbrāju un tajā sastopamajām augu un dzīvnieku sugām.

Rūpīgam vērotājam dumbrājs ir atklājumu pilna pasaule visos gadalaikos. Tā ir aizraujoša pavasarī un vasaras sākumā, kad dumbrājā saplaukst krāšņi pavasara ziedi un visur manāmi un saklausāmi meža putni. Arī vasarā, kad dumbrājs kļūst par ēnainu, dzīvības pārpilnu un noslēpumainu zaļu valstību. Un rudenos, kad pamazām nodzeltē lakstaugi un uz kailo koku stumbriem izceļas sūnu un sēņu daudzveidība. Kā arī ziemā, kad mitrās ieplakas un aizsalušo upi pārklāj sniegs, kurā iezīmējas dzīvnieku pēdu raksti.

Noteicējā iekļautas dumbrājam raksturīgas sugas, īpašu uzmanību veltot tām, kas sastopamas dabas izziņas takās Vēršupītes krastos Ķemeru nacionālajā parkā.

Dodies dabā un esi vērīgs!

Mēlnalkšņu dumbrājs. Foto: Jānis Slūke

Mitrāji Ķemeru nacionālajā parkā

Mitrāji dabā veic svarīgu lomu – tie attīra ūdeni un regulē ūdens noteci, piemēram, novēršot plūdus. Mitrāji ir arī mājvieta daudzām augu un dzīvnieku sugām. Tomēr šobrīd visā pasaulē mitrāju platības sarūk cilvēka darbības (nosusināšanas, apbūves, lauksaimniecības) rezultātā. Līdz ar to apdraudēta arī mitrājos sastopamo sugu pastāvēšana.

Ķemeru nacionālo parku raksturo liela mitrāju daudzveidība. Šeit sastopami sekli piejūras ezeri, brūnūdens purva ezeri, augstie, zemie, pārejas un avotu purvi, ezeru krastu slīkšņas, upes un strauti, palieņu pļavas, bebraines, jūras piekrastes smilšainie sēkļi. Lielas platības aizņem pārmitrie meži – dumbrāji, liekņas, pārmitrās gāršas, purvāji, niedrāji. Ķemeru nacionālajā parkā daudzi no mitrājiem joprojām saglabājušies cilvēka darbības maz ietekmēti.

Melnalkšņu dumbrājs. Foto: Agnese Priede

Kas ir dumbrājs?

Dumbrājs ir platlapju meža tips slapjās, bagātās kūdras augsnēs ar gruntsūdeņu pieplūdi. Sastopami melnalkšņu, bērzu un egļu dumbrāji, dažkārt tajos aug arī ozoli, oši, gobas un vīksnas. Bieži dumbrāji nav sastopami vienlaidus platībās, bet mijas ar barības vielām bagātākiem mežu tipiēm – pārmitrām gāršām un liekņām. Nepārveidotā, dabiskā dumbrājā sastopami visa vecuma dzīvi koki, kā arī nokaltuši un krituši koki – mājvieta dažādām dzīvām būtnēm.

Dumbrāja sugas pielāgojušās pastāvīgam mitrumam un noēnojumam, jo siltajā augšanas sezonā saules stari sasniedz zemi tikai pavasarī pirms lapu plaukšanas, bet no rudens līdz pavasarim dumbrājs ir applūdis. Būtiska dumbrāju pazīme – paceltie koku sakņu kakli – veido ciņus. Tās ir salas ar daudzveidīgu mikropasauli, kur mīt sūnas, sēnes, augstākie augi un sīki bezmugurkaulnieki.

(1)

(2)

Foto: Agnese Priede

Melnalksnis *Alnus glutinosa*

EST Sanglepp

LT Juodalksnis

RU О́льха черная

ENG Black Alder

DE Schwarz-Erle

Baltalksnis *Alnus incana*

EST Hall lepp

LT Baltalksnis

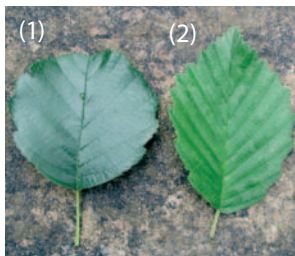
RU О́льха серая

ENG Grey Alder

DE Grau-Erle

Melnalksnis (1) aug applūstošos mežos, gar upju un ezeru krastiem. Mūsdienās dabisko melnalkšņu mežu platības samazinājušās nosusināšanas dēļ. **Baltalksnis (2)** bieži sastopams visā Latvijā. Tā ir ātraudzīga suga, kas ieviešas pamestās lauksaimniecības zemēs. Uz saknēm mīt gumiņbaktērijas, kas augsnē piesaista gaisa slāpekli. Abas sugas var viegli atšķirt pēc lapām. Melnalksnim tās ir spožas, apaļīgas ar strupu galu, bet baltalksnim - ar smailu vai pastrupu galu.

(1)

(2)

Foto: Agnese Priede

Parastā goba *Ulmus glabra*

EST Harilik jalakas

LT Kalninė guoba

RU Ильм

ENG Wych Elm

DE Berg-Ulme

Parastā vīksna *Ulmus laevis*

EST Künnapuu

LT Paprastoji vinkšna

RU Вяз гладкий

ENG European
White Elm

DE Flatter-Ulme

Abas koku sugas aug mēreni mitros līdz mitros auglīgos mežos, upju ielejās un ir līdzīgas. Sugas atšķiramās pēc lapām: **gobai (1)** lapas aptaustot ir raupjas, lapu sāndzīslas dakšveidīgi atzarojas, bet **vīksnās (2)** lapas ir gludākas, nav dzīslu atzarojumu vai atzarojas tikai 1-2 lapu sāndzīslas. Vīksnas lapu apakšdaļa bieži ir nesimetriska.

(1)

(2)

Foto: Agnese Priede

Parastais ozols *Quercus robur*

EST Harilik tamm

LT Paprastasis qzuolas

RU Дуб

обыкновенный

ENG Pedunculate Oak

DE Stiel-Eiche

Parastais osis *Fraxinus excelsior*

EST Harilik saar

LT Paprastasis uosis

RU Ясень

обыкновенный

ENG Ash

DE Gemeine Esche

Abas koku sugas aug auglīgos, mēreni mitros līdz mitros mežos – gan mistrojumā ar citiem kokiem, gan kā dominējošās sugas. Dažkārt šo sugu koki sasniedz ievērojamus izmērus. **Ozols (1)** Latvijā sastopams bieži, **osis (2)** – nedaudz retāk. Abas sugas aug gan mežos, gan stādījumos, taču dabiski ozolu un ošu meži Latvijā sastopami reti.

(1)

(2)

Foto: Agnese Priede

Parastā ieva *Padus avium*

EST Harilik toomingas LT Paprastoji ieva

RU Черемуха
обыкновенная

ENG Bird Cherry

DE Gewöhnliche
Traubenkirsche

leva ir krūms vai neliels koks, kas bieži sastopama upju krastos un mitros mežos. Tās ziediem raksturīga spēcīga smarža. Vasaras otrā pusē nogatavojas ievu augļi – mazi, gandrīz melni lodveida kaulēņi, kam ir īpatnēja, „savelkoša” garša. Tie ir ēdami.

Foto: Agnese Priede

Eiropas segliņš *Euonymus europaea*

EST Harilik kikkapuu

LT Europinis ožekšnis

RU Бересклет
европейский

ENG Spindle

DE Europäisches
Pfaffenhütchen

17

Krūms vai neliels (līdz 2,5 m augsts) koks, kas aug upju krastos, mitros lapkoku mežos. Krūma zari ir šķautņaini, jaunajiem zariem zaļa miza. Septembrī nogatavojas sarkani četr- vai piecšķautņaini augļi ar spilgti oranžu sēklsedzi, kas nav ēdami.

Foto: Agnese Priede

Parastā irbene *Viburnum opulus*

EST Harilik lodjapuu

LT Paprastasis putinas

RU Калина

обыкновенная

ENG Guelder Rose

DE Gemeiner

Schneeball

Līdz 4 m augsts krūms, retāk koks. Diezgan bieži sastopams upju krastu krūmājos un mežos. Baltie ziedi ir smaržīgi, sakārtoti līdz 10 cm diametra „vairodziņos”. Septembrī, oktobrī nogatavojas spilgti sarkani augļi. Tie ir indīgi, ēdami pēc izsalšanas, bet ar rūgtu garšu. Augļus izmanto dziedniecībā un ievārījumu gatavošanai.

Foto: Agnese Priede

Parastā zalktene *Daphne mezereum*

EST Harilik nāsiniin

LT Paprastasis
žalčialunkis

RU Волчегородник
обыкновенный

ENG Mezereon

DE Gewöhnlicher
Seidelbast

Līdz 1,5 m augsts krūms. Diezgan bieži sastopams mitros mežos. Uzdzied pirms lapu plaukšanas martā vai pat februārī. Pēc lapu plaukšanas nogatavojas spilgti sarkani augļi. Augs ir indīgs, saskare ar auga sulu rada ādas iekaisumu, bet augļu ēšana jau niecīgās devās rada saindēšanos. Agrāk zariņi izmantoti zobu bakstīšanai, lai remdētu zobu sāpes, taču šādu līdzekli nav ieteicams mēģināt, jo tas var izraisīt smagu saindēšanos.

Foto: Daiga Segliņa

Foto: Agnese Priede

Bebrukārklīņš *Solanum dulcamara*

EST Harilik maavits

LT Karklavijas

RU Паслен
сладко-горький

ENG Bittersweet

DE Bittersüßer
Nachtschatten

23

Ložņājošs vai kāpelējošs puskrūms. Bieži sastopams dumbrajās, grāvmalās, upju un ezeru krastos, krūmājos. Spilgti violetais zieds ar dzeltenām putekšņnīcām atgādina kartupeļa ziedu. Bebrukārliņa augļi – iegarenas ogas – nogatavojušies ir spilgti sarkani un indīgi.

Foto: Agnese Priede

Melnā upene *Ribes nigrum*

EST Must sõstar

LT Juodasis
serbentas

RU Смородина
черная

ENG Black Currant

DE Schwarze
Johannisbeere

Neliels krūms. Viegli atpazīstams pēc trīsstaraini līdz piecstaraini daivainajām lapām, raksturīgās smaržas, kas jūtama, saberžot lapu vai jaunus zariņus, kā arī melnajām ogām. Upeņu šķirnes bieži audzē arī dārzos. Savvaļā diezgan bieži sastopama melnalkšņu dumbrājos un upmalu krūmājos.

Foto: Agnese Priede

Meža meldrs *Scirpus sylvaticus*

EST Metskõrkjas

LT Liekninis
viksvameldis

RU Камыш лесной

ENG Wood Club-rush

DE Wald-Simse

Bieži sastopams mitros mežos, pļavās, upju, ezeru krastos. Meža meldrs ir grīšļu dzimtas augs, un to var atpazīt pēc gaiši zaļajām, platajām zāles veida lapām un raksturīgās čemurveida ziedkopas.

Foto: Agnese Priede

Ūdens mētra *Mentha aquatica*

EST Vesimünt

LT Vandeninė mėta

RU Мята водная

ENG Water Mint

DE Wasser-Minze

29

Bieži sastopama upju krastos, grāvmalās, slapjās pļavās, mitrās ieplakās dumbrājos. Augs atpazīstams pēc raksturīgās, piparmētrām līdzīgās smaržas. Lapas olveidīgas, novietotas pa divi pie stublāja. Zied violetiem ziediem.

(1)

Foto: Agnese Priede

Augstie grīšļi bieži dominē dumbrāju lakstaugu stāvā, īpaši slapjākās vietās. Lielākā daļa augsto grīšļu zied vasaras sākumā, bet vēlāk redzamas to zāles veida asās lapas. Latvijā ir daudz grīšļu sugu, dumbrājos bieži sastopams, piemēram, **krastmalas grīslis** *Carex acutiformis* (1) un **dīžmeldru grīslis** *C. pseudocyperus* (2).

Foto: Agnese Priede

Rūgtā ķērsa *Cardamine amara*

EST Mōru
jūrilill

LT Karčioji
kartenė

RU Сердечник
горький

ENG Large
Bitter-cress

DE Bitteres
Schaumkraut

Dumbrāju suga, sastopama mitros, pārplūstošos mežos, mitros grāvjos un ieplakās. Parasti aug klājiņveida audzēs. Augam raksturīga rūgteni sīva garša, kas atgādina kressalātus – viens no tautā lietotiem rūgtās ķērsas nosaukumiem ir krešu zāle.

Foto: Ilze Čakare

(1)

Foto: Vija Kreile

Meža sprigane *Impatiens noli-tangere*

EST Õrn lemmalts

LT Paprastoji sprigė

RU Недотрога
обыкновеннаяENG Touch-me-not
Balsam

DE Echtes Springkraut

Sīkziedu sprigane *Impatiens parviflora*

EST Väikeseõiene
lemmalts

LT Smulkiažiedė sprigė

RU Недотрога
мелкоцветковая

ENG Small Balsam

DE Kleinblütiges
Springkraut

Meža sprigane (1) aug dumbrajos, krūmajos un mitros mežos, turpreti **sīkziedu sprigane (2)** Eiropā ievesta invazīva Vidusāzijas suga, sastopama ne tikai dažādos meža tipos, bet nereti manāma arī pilsētu nezālienēs. Meža spriganes lielie, dzeltenie ziedi ir nokareni, bet sīkziedu spriganei raksturīgi sīki, blāvi dzeltenie ziedi. Vasaras beigās nogatavojas

sprigaņu augļi – garenas pogaļas, kas jau pie viegla pieskāriena strauji atsprāgst vaļā un „izšauj” sēklas – tās var aizlidot un iesēties pat vairāku metru attālumā.

Foto: Ilze Čakare

(1,2)

Foto: Agnese Priede

Apdzira *Huperzia selago*

EST Harilik ungrukold

LT Statusis atgiris

RU Баранец

обыкновенный

ENG Fir Clubmoss

DE Tannen-

Teufelsklaue

Mūžzaļajam augam ir stāvi zari, kas dakšveidīgi zarojas. Lapas tumši zaļas, šauras, blīvi izvietotas apkārt stublājam. Sporas veidojas lapu žāklēs zaru augšdaļā. Sastopama mitros mežos. Aug gan uz augsnes, gan uz koku sakņu pacēlumiem, pa vienam vai nelielās grupās. Attīstās ļoti lēni - no sporas līdz auga pilnīgai izaugšanai ar sporu nogatavošanos var paiet pat 20 gadu, tāpēc augu plūkt nedrīkst.

Foto: Agnese Priede

Dzeltenā ķekarzeltene *Naumburgia thyrsoiflora*

EST Ussillil

LT Puokštinė poraistė

RU Наумбургия
кистецветнаяENG Tufted Loosestrife DE Straußblütiger
Gilbweiderich

Aug dumbrājos, slapjās pļavās, grāvmalās, ūdeņu krastmalās. Bieži aug grupās vai veido tīraudzes. Zied dzelteniem ziediem, kas sakārtoti ķekaros. Mežos noēnojumā var arī neziedēt.

Foto: Daiga Segliņa

Purva purene *Caltha palustris*

EST Harilik varsakabi

LT Pelkinė puriena

RU Калужница
болотная

ENG Marsh-marigold

DE Sumpf-
Dotterblume

Viens no krāšņākajiem un vieglāk pamanāmajiem mitrāju augiem pavasarī. Aug slapjās pļavās, grāvmalās, pārmitros mežos. Sastopama bieži. Sāk ziedēt aprīlī, pirms salapojuši koki un mežā vēl ir pietiekami gaišs. Pēc noziedēšanas atpazīstama pēc palielajām, gaļīgajām nierveida lapām.

Foto: Agnese Priede

Foto: Daiga Segliņa

Purva skalbe *Iris pseudacorus*

EST Kollane
võhumõök

LT Geltonasis
vilkdalgis

RU Ирис
желтый

ENG Yellow Iris

DE Wasser-Schwertlilie

Viena no divām Latvijā savvaļā sastopamajām īrisu sugām. Augs atpazīstams pēc leknajām, zobenveidīgajām lapām un spilgti dzeltenajiem ziediem. Bieži sastopama dumbrājos, slapjās pļavās, grāvmalās. Daudz retāk sastopama un aizsargājama suga ir Sibīrijas skalbe, kas zied ziliem ziediem jūnijā un sastopama pļavās.

Foto: Agnese Priede

Parastā vīgrieze *Filipendula ulmaria*

EST Harilik angervaks
LT Pelkinė
vingiorykštė

RU Лабазник
вязолистный

ENG Meadowsweet

DE Echtes Mädesüß

Viena no parastākajām dumbrāju un mitru pļavu sugām. Zied smaržīgiem, dzeltenbaltiem ziediem. Regulāri pļautās pļavās vīgrieze sastopama kopā ar citām pļavu sugām, taču, ja parastā vīgrieze izteikti dominē, tas liecina, ka pļava ir ilgstoši pamesta un aizaug. Līdzīga suga, bet augumā mazāka, ar šaurākām, smalkākām lapām ir lielziedu vīgrieze, kas aug sausās, kaļķainās pļavās.

(2)

Foto: Agnese Priede

Vijolītes *Viola spp.*

EST Kanniked

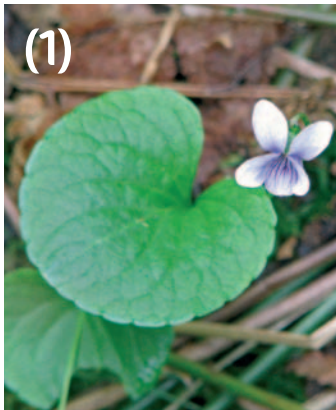
LT Našlaitės

RU Фианку

ENG Violets

DE Veilchen

Dažādas vijolišu sugas sastopamas gan sausās, gan slapjās augsnēs. Mitros mežos un pļavās bieži sastopama **purva vijolīte** *Viola palustris* (1) ar ieapaļi nierveida lapām. Daudz retāk, galvenokārt piejūrā, sastopama aizsargājamā **dūkstu vijolīte** *Viola uliginosa* (2).

Foto: Agnese Priede

Purva dievkrēslīš *Euphorbia palustris*

EST Soo-piimalill

LT Pelkinė karpažolė

RU Молочай
болотный

ENG Bog Spurge

DE Sumpf-Wolfsmilch

49

Līdz 150 cm augsts, masīvs lakstaugš. Parasti aug ceros. Augam ir dobs, resns stublājs, kas izdala baltu, indīgu piensulu, saskaroties tā var izraisīt ādas iekaisumu. Ziedi dzeltenzaļi, sakārtoti žuburos. Latvijā sastopams ļoti reti, tikai piejūrā - ezeru un upju krastos, dumbrājos, slapjās pļavās.

Foto: Agnese Priede

Lēdzerkste *Cirsium oleraceum*

EST Seaohakas

LT Gelsvalapė
usnis

RU Бодяк
огородный

ENG Cabbage Thistle

DE Kohl-Krazdistel

Bieži sastopama mitros mežos, pļavās, avoksnājos, grāvmalās. Dzeltenzaļš augs ar mīkstām lapām, kas apmalotas ar mīkstiem dzelonīšiem. Lapas var būt gan eliptiskas, gan šķeltas. Ziedi bālgani dzelteni vai zaļgani, atgādina šai sugai radniecīgo dadžu un ušņu ziedus.

Foto: Agnese Priede

Purva neaizmirstule *Myosotis palustris*

EST Soo-lõosilm

LT Pelkinė
neuzmirštuolėRU Незабудка
болотнаяENG Water
Forget-me-notDE Sumpf-
Vergißmeinnicht

Bieži sastopama mitros mežos, pļavās, grāvmalās, upju krastos, gan kā atsevišķi augi, gan lielās audzēs. Zied visu vasaru. Atšķirībā no sen savvaļā pārgājušās meža neaizmirstules, kas sastopama sausākās vietās – parasti parkos un dārzu tuvumā, purva neaizmirstules stublāju klāj mīksti (nevis asāki, atstāvoši) matiņi, ko var sajūst aptaustot vai aplūkojot caur lupu.

Foto: Agnese Priede

Parastā sievpaparde *Athyrium filix-femina*

EST Harilik
naistesõnajalg

LT Paprastasis
blužniapartis

RU Кочедыжник
женский

ENG Lady Fern

DE Wald-Frauenfarn

Parastā sievpaparde ir ēncietīga suga un sastopama dažādos meža tipos - gan mēreni mitros lapkoku un skujkoku mežos, gan dumbbrājos – parasti uz sausākiem pacēlumiem – ciņveidīgajiem koku sakņu pacēlumiem. Sievpapardes lielās, smalki plūksnotās, dažkārt vairāk nekā metru garās lapas veido piltuvveidīgu ceru.

(2)

Foto: Agnese Priede

Pūkainā purvapaparde *Phegopteris connectilis*

EST Mets-soosõnajalg LT Plaukuotasis papartuolis RU Телиптерис буковый ENG Beech Fern DE Buchenfarn

Parastā purvapaparde *Thelypteris palustris*

EST Harilik soosõnajalg LT Paprastasis pelkiaparartis RU Телиптерис болотный ENG Marsh Fern DE Sumpffarn

Parastā purvapaparde *Thelypteris palustris* (1) ir biežāk sastopama nekā **pūkainā purvapaparde** *Phegopteris connectilis* (2). Parastās purvapapardes lapas nereti izskatās nedaudz sakrokojušās, tās ir gaiši zaļas. Aug mitros mežos, slapjās pļavās, ezeru krastu slīkšņās. Pūkainās purvapardes lapas ir tumšākas, to apveids izteikti atgādina trijstūri ar smailu galu. Šī paparde aug tikai mežos.

Foto: Daiga Seglina

Parastais miežubrālis *Phalaris arundinacea*

EST Päideroog

LT Nendrinis dryžutis

RU Двукосточник
тростниковый

ENG Reed Canary Grass DE Rohr-Glanzgras

Foto: Agnese Priede

Aug gar upju krastiem, pļavās, mitros mežos, grāvmalās. Miežubrālis izskatās līdzīgs niedrei, taču augs ir mazāks un tam nav tik stingrs stiebris. Arī skara ir daudz šaurāka – ziedēšanas laikā tā ir izplesta, bet vēlāk sakļaujas un izskatās līdzīga vāļītei. Turpretī niedres skara pēc noziedēšanas ir izplesta un vārpiņas nokarenas.

Foto: Agnese Priede

Pavasara mazpurenīte *Ficaria verna*

EST Kanakoole

LT Pavasarinis
švitriešis

RU Чистяк весенний

ENG Lesser Celandine

DE Scharbockskraut

Aug dumbrājos un mitrās pļavās. Aprīlī, pirms sazēluši augstāki lakstaugi, parādās mazpurenišu spožās, it kā taukaini spīdošās lapas. Ziedi spilgti dzelteni. Augs ir nedaudz līdzīgs purva purenei, taču augumā mazpurenīte ir sīkāka, parasti ziedlapiņu ir vairāk un tās ir slaidākas nekā purenei. Arī tās lapas ir sīkākas nekā purva purenei.

Foto: Agnese Priede

Kasūbijas gundega *Ranunculus cassubicus*

EST Metstulikas

LT Kašubinis
vėdrynasRU Лютик
кашубскийENG Kashubian
buttercupDE Kassubischer
Hahnenfuß

Sastopama augļīgos, mēreni mitros un mitros mežos. Kasūbijas gundegas zieds līdzinās pļāvās bieži sastopamajai kodīgajai gundegai. Kasūbijas gundega atšķirama pēc lielajām nierveida piezemes lapām, kādu nav citām līdzīgām sugām. Savukārt augšējās lapas ir staraini dalītas, ar smailiem galiem. Pēc lapām atpazīstama visu vasaru.

Foto: Agnese Priede

Četrlapu čūskoga *Paris quadrifolia*

EST Harilik ussilakk

LT Keturlapė
vilkaugėRU Вороний глаз
четырёхлистный

ENG Herb Paris

DE Einbeere

Foto: Rūta Kazāka

Aug mitros lapkoku un egļu mežos. Viegli atpazīstama pēc čet-rām (ļoti reti vairāk nekā četras) mieturī izvietotām lapām, tādēļ augs tautā dažkārt saukts par četrlapi. Starp lapām stublāja galā novietojies viens zaļganbalts zieds, kas vasaras otrā pusē pār-top zilgani melnā auglī.

Foto: Agnese Priede

Pamīšlapu pakrēslīte *Chrysosplenium alternifolium*

EST Harilik lepiklill

LT Pražangialapė
blužnutėRU Селезеночник
обыкновенныйENG Alternate-leaved
Golden-saxifrageDE Wechselblättriges
Milzkraut

Līdz 15 cm augsts, zaļi dzeltens augš. Viegli atpazīstams pēc sīkām, nierveida lapām, kas kopā ar ziedkopu veido apaļi plakānu „vairogu”. Sastopama diezgan bieži dumbrājos, mitros krūmājos, uz meža ceļiem, parasti klājienvēida audzēs. Pēc noziedēšanas pakrēslīti grūti pamānīt, jo to pāraug augstāki lakstaugi.

Foto: Daiga Segliņa

Foto: Daiga Segliņa

Baltais vizbulis *Anemone nemorosa*

EST Vōsaūlane

LT Baltaziedė plukė

RU Ветреница белая

ENG Wood Anemone

DE Busch-Windröschen

Sastopama ļoti bieži dažādos mēreni mitros lapkoku un jauktos mežos. Pārmitros mežos sastopama tikai uz sausākiem pacēlumiem. Parasti aug lielās grupās, pavasaros veido balti ziedošus „paklājus”. Zied pirms koku lapu saplaukšanas. Pēc noziedēšanas līdzīgs dzeltenajam vizbulim, kam lapas ir sēdošas, nevis uz kātiņiem.

Foto: Agnese Priede

Foto: Agnese Priede

Parastais apinis *Humulus lupulus*

EST Harilik humal

LT Paprastasis apynys

RU Хмель
обыкновенный

ENG Hop

DE Gewöhnlicher
Hopfen

Liānveidīgais, diezgan bieži sastopamais augs atrodams upju krastu krūmājos un mežos. Tam ir garš stublājs, kam augšdaļā ir asi „dzelonīši”, ar kuriem augs pieķeras kokiem un krūmiem. Sievišķie un vīrišķie ziedi atrodas uz dažādiem augiem. Rūgtieni smaržīgās, mīkstiem čiekuriem līdzīgās sievišķās ziedkopas tiek lietotas gan tautas medicīnā, gan alus rūgtināšanai.

Foto: Agnese Priede

Purva madara *Galium palustre*

EST Soomadar

LT Pelkinis lipikas

RU Подмаренник
болотный

ENG Common Marsh
Bedstraw

DE Sumpf-Labkraut

Neliels, līdz 30 cm garš augs ar pacilu, ļoģanu stublāju, kas ir raupjš un zaro. Atšķirībā no līdzīgām sugām, lapas mieturī sakārtotas pa četri. Ziedi balti, parasti to ir daudz. Aug slapjos mežos, laucēs, mežmalās, slapjās pļavās, zāļu purvos un ūdenstilpju krastos. Līdzīga citām madaru sugām.

(1)

(2)

Foto: Agnese Priede

Nekeras *Neckera sp.*

EST Õhik

LT Pliusnės

RU Неккера

ENG Neckera Moss

DE Neckermoos

Parastā vāverastīte *Leucodon sciuroides*

EST Harilik

LT -

RU Леукодон беличий

ENG Squirrel-tail Moss

DE Eichhörnchenschwanz-

hiissammal

Weißzahnmoos

Dabīgos, vecos mežos uz lapkoku stumbriem sastopamas **nekeras** (1). Latvijā sastopamas trīs nekeru sugas, kas visas ir diezgan reti sastopamas un aug tikai cilvēka darbības maz skartos mežos, parasti uz vecu, resnu koku stumbriem, pārklājot tos kā zaļš, mazliet spurains „kažoks”. Visas Latvijā sastopamās nekeras ir aizsargājamas. **Parastā vāverastīte** (2) sastopama biežāk – tā aug lapkoku un jauktos mežos. Dumbrājā to var meklēt uz platlapu koku – ošu, gobu un vīksnu stumbriem.

(1)

(2)

(1)

(2)

Foto: Agnese Priede

Tievā gludlape *Homalia trichomanoides*

EST Lamelehik

LT Paprastoji plokštenė

RU Гомалия
трихомановиднаяENG Blunt feather-moss DE Farn-ähnliches
Flachmoos

Cīprešu hipns *Hypnum cupressiforme*

EST Lāikulkmik

LT Kiparisinė patisa

RU Гипнум
кипарисовыйENG Cypress-leaved
Plait-moss DE Zypressen-
Schlafmoos

Uz dzīvu, augošu lapkoku stumbriem un koku pamatnēm ne visai bieži sastopama **tievā gludlape** (1), kas ir viena no dabiskiem mežiem raksturīgām sugām. Sūnas lapiņas no virspuses ir spožas, un šo sūnu velēnas atgādina zvīņveidīgu klājienu. **Cīprešu hipns** (2), kas veido gaiši zaļas velēnas, sastopams bieži un dumbrājos nereti redzams gan uz augošu koku stumbru apakšējām daļām, gan kritušiem koku stumbriem un augsnes.

(1)

(2)

(1)

(2)

Foto: Agnese Priede

Parastā kociņsūna *Climacium dendroides*

EST Harilik
tūviksammal

LT Palminėjunetė

RU Климациум
древовидный

ENG European
Tree Moss

DE Bäumchen-
Leitermoos

Lielā spuraine *Rhytidiadelphus triquetrus*

EST Metsakäharik

LT Tribriaunė kerėža

RU Ритидиладельфус
трехгранный

ENG Shaggy Moss

DE Grosser
Runzelbruder

Dumbrājos, dažkārt arī zāļu purvos un slāpās pļāvās sastopama mitrumu mīlošā **parastā kociņsūna** (1) - tā pēc izskata patiešām atgādina mazu kociņu. **Lielā spuraine** (2) bieži aug gan skujkoku, gan lapkoku un jauktos mežos. Šai sūnai patīk sausākas vietas, tāpēc dumbrājos tā aug tikai uz sausākajiem koku sakņu pacēlumiem, kas mitrajā sezonā neapplūst.

(1,2)

(1)

(2)

Foto: Agnese Priede

Parastā konusgalvīte *Conocephalum conicum*

EST Harilik koonik

LT –

RU Коноцефалум
конический

ENG Scented Liverwort DE Kegelkopfmoos

Parastā smailzarīte *Calliergonella cuspidata*

EST Harilik teravtipp

LT Pelkinė dygutė

RU Каллиергонелла
заостреннаяENG Pointed
spear-moss

DE Spiessmoos

Parastā konusgalvīte (1) ir aknu sūna – tai raksturīgs gaišs, zaļš laponis. Visbiežāk šo sūnu var atrast mitros mežos upīšu un strautu krastos, kur tā veido klājiņveida audzes. **Parastā smailzarīte** (2), kas aug skrajās, dzeltenās vai gaiši zaļās velēnās, bieži sastopama mitros mežos applūstošās ieplakās uz augsnes. Dažkārt tā aug arī uz trūdošām koku kritālām.

(1)

(2)

Foto: Mārtiņš Kalniņš

Gludais vārpstiņgliemezis *Cochlodina laminata*

EST Harilik kedertigu

LT Lygioji verpstutė

RU Улитка

пластинчатая

ENG Plaited Door Snail

DE Glatte

Schließmundschnecke

Viens no lielākajiem vārpstiņgliemežiem Latvijā. Čaula ir 15-17 mm gara un 4 mm plata ar 11-12 vijumiem, gluda, smalki svītrotā, dzeltenīgi brūna vai brūna, spīdīga. Čaulas atveres apakšējā daļa noapaļota ar atliektu baltu lūpu.

Gludie vārpstiņgliemeži parasti mīt mēreni mitros lapu koku un jauktos egļu mežos. Mēdz dzīvot arī vecos parkos un augļu dārzos, ja tie robežojas ar mežu. Uzturas uz koku stumbriem un kritālām, arī nobirās. Barojas ar sēnēm un pūstošām augu daļām.

Augustā vai septembrī dēj 10-15 baltas, 2 mm lielas oliņas. To attīstība ilgst 3 nedēļas. Aug līdz 2 gadu vecumam.

Foto: Digna Pilāte

Foto: Aivars Petriņš

Vēderainais vārpstiņgliemezis *Macrogastra ventricosa*

85

EST Suur käävtigu

LT Pūstoji pilvenė

RU Макрогастра
вентрикозаENG Macrogastra
ventricosaDE Bauchige
Schließmundschnecke

Viens no lielākajiem vārpstiņgliemežiem Latvijā. Čaula ir 15-20 mm gara un 4-4,5 mm plata ar 11-12 vijumiem. Čaula ribaina, vidusdaļā parresnināta, sarkanīgi brūna, matēta. Tās atveres apakšējā daļa noapaļota ar atliektu baltu un uzbiezinātu lūpu.

Apdzīvo mēreni mitrus lapu koku un jauktus egļu mežus. Uzturas uz koku stumbriem un kritālām, zem to mizas, arī augu atlieku nobirās un sūnās. Barojas ar sēnēm, to sēņotnēm un pūstošām augu daļām.

Vairojas vasaras beigās. Dzīvdzemdētājs. Piedzimstot mazo gliemezīšu čaula ir 2 mm augsta un 1,1 mm plata. Aug līdz 2 gadu vecumam.

Foto: Digna Pilāte

(1)

Foto: Janis Jansons

(2)

Foto: Andis Liepa

(2)

Foto: Aivars Ornicāns

Parastā varde *Rana temporaria*

EST Rohukonn

LT Pievinė varlė

RU Травяная лягушка

ENG Common Frog

DE Grasfrosch

Purva varde *Rana arvalis*

EST Rabakonn

LT Smailiasnukė varlė

RU Остромордая
лягушка

ENG Moor Frog

DE Moorfrosch

Tautā abas brūnās - **parasto** (1) **un purva** (2) - vārdes vietām sauc par naģēm, ļaupiem, kobām vai čabām. Taču **purva varde** (2) (ķermeņa garums 5-8 cm) no masīvākās radniecības **parastās vārdes** (1) (ķermeņa garums līdz 10 cm) atšķiras ar smailāku purnu un baltu vai nedaudz iedzeltenu, bez marmorējuma, vēderu. **Purva varžu** (2) tēviņu mugura pavasarī, riesta laikā, iegūst gaiši zilu krāsu. Pārējā laikā abu brūno varžu sugu mugurpuses pamatkrāsa var būt no dzeltenbrūnas, pelēcīgas, sarkanīgas līdz gandrīz melnai ar tumšākiem laukumiem. Abas sugas pamatā izvēlas mitras vietas (purvmalas, krūmājus, pļavas, slapjus mežus), taču purva vardi biežāk var sastapt arī sausākos mežos un zemaļos zāļu purvos.

(1)

(2)

Foto: Dāvis Drazdovskis

Parastais zalktis *Natrix natrix*

EST Harilik nastik

LT Geltonskruostis
žaltys

RU Обыкновенный уж

ENG Grass Snake

DE Ringelnatter

Lielākā Latvijas savvaļas čūska (garums līdz 150 cm). Mātītes lielākas par tēviņiem. Mugurpuse parasti pelēka līdz brūni melna. Vēderpuse balta ar plankumiem. Atšķirībā no pārējām Latvijā savvaļā sastopamajām čūskām galvas sānu daļā ir oranžas līdz baltas krāsas plankumi. Nav indīga!

Pieauguši zalkši pārtiek no abiniekiem, to kurkuļiem un kukaiņiem, retāk sīko putnu un zīdītāju mazuļiem. Sastopami ūdeņu tuvumā, mitras pļavās, krūmājos, mitros lapu koku un skuju koku mežos. Lieliski peld un nirst. Oldējēji.

Foto: Jānis Kuze

Baltmugurdzenis *Dendrocopos leucotos*

EST Valgeselg-
kirjurähn

LT Baltnugaris genys

RU Белоспинный
дятел

ENG White-backed
Woodpecker

DE Weißrückenspecht

Lielākais no Latvijas melnbalti raibajiem dzeņiem. Raksturīgās pazīmes: balta muguras vidusdaļa (uz pleciem nav dižraibajam un vidējam dzeņim raksturīgo lielo balto laukumu), sārtā zemaste. Tēviņam galvas virsa sarkana, mātītei – melna.

Ligzdo vecākos lapu koku mežos, kuros lielā daudzumā atrodama mirsī koksne. Dobumu parasti kaļ sausos bērzos, apsēs vai melnalkšņos, bieži arī dzīvās apsēs.

Pārtiek no koksne dzīvojošiem kukaiņiem un to kāpuriem.

Balss – kluss sauciens „kli”, „kli”, ievērojami „mīkstāks” kā dižraibajam dzeņim. Rieta bungošana dzirdama galvenokārt martā un aprīlī – tas ir aptuveni 2 sekundes garš tarkšķis, bungo abi dzimumi. Nometnieks.

Foto: Jānis Kuze

Dižraibais dzenis *Dendrocopos major*

EST Suur-kirjurähn

LT Didysis
margasis genys

RU Большой
пестрый дятел

ENG Great Spotted
Woodpecker

DE Buntspecht

Parastākā Latvijā sastopamā dzeņu suga. Uz pleciem izteikti, balti laukumi. Zemaste spilgti sarkana, asi nodalīta no baltā vēdera. Mātītēm galvas virsa pilnībā melna, tēviņiem uz pakauša sarkans laukumiņš. Jaunajiem putniem visa galvas virsa sarkana.

Sauciens – metālisks „kli”. Bungojot tarkšķis īss (aptuveni sekundi garš), ar „krītošām” beigām. Pārtiek no kukaiņiem, ko atrod koksniē, ziemā arī no priežu un egļu sēklām. Čiekurus mēdz nest uz īpašām „kalvēm” – zaru staklēm vai mizas spraugām, kur tos iestiprina un izkaļ sēklas. Zem šādām kalvēm dažkārt var atrast lielas sakaltu čiekuru kaudzes. Nometnieks.

Foto: Arnis Blumbergs

Vidējais dzenis *Dendrocopos medius*

EST Tamme-kirjurähn LT Vidutinis margasis RU Средний пестрый дятел ENG Middle Spotted Woodpecker DE Mittelspecht

Izmēros mazāks par dižraibo dzeni. Uz pleciem izteikti balti laukumi, galvas virsa sarkana abiem dzimumiem. Vēders dzeltenīgi balts ar šaurām tumšām svītriņām, pakāpeniski pāriet sārtā zemastē.

Sastopams galvenokārt vecos platlapju mežos un parkos, ligzdas dobumu kaļ sausos lapu kokos, dažkārt arī dzīvos ozolos. Barojas koku lapotnē vai uz stumbra, tomēr kaļ maz – parasti uzlasa kukaiņus no mizas.

Balss – raksturīga „vēkšķēšana”, bungo ļoti reti un šai ziņā atšķiras no citām dzeņu sugām. Nometnieks.

Foto: Jānis Kuze

Mazais dzenis *Dendrocopos minor*

EST Väike-kirjurähn

LT Mažasis
margasis genys

RU Мале́й
пестрый дятел

ENG Lesser Spotted
Woodpecker

DE Kleinspecht

Mazākais Latvijas dzenis, izmēros aptuveni zvirbuļa lielumā. Muguras vidū balts laukums, spārni ar baltām šķērssvītrām. Vēderpuse un zemaste netīri balta ar tumšām svītriņām, tāda arī zemaste, kurā nav nekā sarkana. Tēviņiem galvas virsa sarkana, mātītēm – melna.

Līdzdas dobumu parasti kaļ sausos lapu kokos (apsēs vai alkšņos), dobumam raksturīga maza skreja – ap 3 cm diametrā.

Bungojot tarkšķis garš, kluss, vienmērīgs (atgādina klusu „grabināšanos”). Raksturīgi arī skaļi, enerģiski saucieni „kīkīkī”. Nometnieks, ziemās bieži novērojams barojoties lielākos lakstaugu stublājos – dadžos, vībotnēs un niedrēs.

Foto: Jānis Kuze

Melnā dzilna *Dryocopus martius*

EST Musträhn

LT Juodoji
meleta

RU Черный дятел

ENG Black
Woodpecker

DE Schwarzspecht

Lielākais no Latvijas (un Eiropas) dzeņiem. Apspalvojums piķa melns, tēviņam sarkana visa galvas virsa, mātītei tikai neliels laukumiņš uz pakauša. Balss repertuārs daudzveidīgs, parastākie saucieni ir skanīgi „kri-kri-kri” vai „kli-ē”. Bungojot tarkšķis spēcīgs (skaļāks kā citām dzeņu sugām) un garš, ar vienmērīgu intensitāti.

Pārtiek no kukaiņiem un to kāpuriem, ko dažkārt izkaļ arī no koku celmiem vai stumbriem tuvu zemei, arī kritālām.

Ligzdas dobumu parasti kaļ apsēs vai priedēs, šim mērķim izvēloties resnus kokus. Dobums liels, ovālas formas, tajos vēlāk mēdz ligzdot arī citas lielās dobumperētāju putnu sugas – gaigalas, meža baloži, bikšainie apogi u.c. Nometniece.

Foto: Jānis Ķuze

Dzilnītis *Sitta europaea*

EST Puukoristaja

LT Bukutis

RU Поползень

ENG Nuthatch

DE Kleiber

101

Zvirbuļa lieluma putniņš. Mugurpuse, kā arī galvas virspuse, zili pelēka, sāni un zemaste sarkanbrūni. Tēviņiem vēderpuse balti pelēka, mātītēm – bēšīga. Pāri sejai no knābja pamatnes caur aci stiepjas melna svītra.

Veikls kāpelētājs, atšķirībā no dzeņiem un mizložņas, lecot pa koku uz augšu, neatspiežas pret stumbru ar asti. Var lodāt arī pa zaru apakšpusi, bieži arī ar galvu uz leju.

Dzīvo dažādos mežos, parkos un dārzos, kur atrodami dobumaini koki. Retumis ligzdo arī būrišos. Ja ligzdas dobumam skreja ir par lielu, ar māliem aizķepē to līdz vajadzīgajam izmēram. Dziesma – skanīgi svilpieni „fuī fuī fuī”, saucieni – „fuit fuit fuit”. Nometnieks.

Foto: Otars Opermanis

Mizložņa *Certhia familiaris*

EST Porr

LT Liputis

RU Обыкновенная
пищуха

ENG Treecreeper

DE Waldbaumläufer

103

Par zvirbuli mazāks brūni raibs putns ar smailu, ieliektu knābi. Mugurpuse brūni pelēki raiba, vēders un zemaste netīri balta. Parasti barojas, spirālveidā lecot pa koku stumbriem uz augšu. Kāpaļājot atspiežas pret stumbru ar asti, tāpat kā to dara dzeņi. Sastopama dažādu veidu mežaudzēs arī parkos, it īpaši vietās, kur atrodami veci un kalstoši koki. Ligzdu parasti būvē aiz atlupušas koka mizas, pusdobumos un mizas spraugās. Pārtiek no kukaiņiem, ko atrod uz koka mizas.

Dziesma – strauja, ar krītošu intonāciju: „cī cī cī – ci-de-de-de”. Sauciens – smalks „cīīī”. Nometnieks.

Foto: Jānis Kuze

Lielā zīlīte *Parus major*

EST Rasvatihane

LT Didžioji zylė

RU Большая синица

ENG Great Tit

DE Kohlmeise

Parastākā Latvijas zīlīšu suga, izmēros aptuveni zvirbuļa lielumā. Vēderpuse dzeltena, no rīkles virzienā uz zemasti stiepjas melna josla. Galva melna, vaigi balti. Mugurpuse zaļgana, spārni tumši ar baltu šķērsvītrū. Sastopama dažādās mežaudzēs, parkos, dārzos, kapsētās, kur ligzdo koku dobumos, dažādās ēku spraugās arī būrišos. Pārtiek no dažādu augu sēklām, mazuļu barošanas laikā arī kukaiņiem un to kāpuriem. Ziemā labprāt apmeklē barotavas (no kurienes arī tās otrs nosaukums – „speķa zīlīte”).

Balss daudzveidīga, raksturīgi dažādi saucieni. Dziesma salīdzinoši vienkārša „vilēšana” – „ci-ci-cēē ci-ci-cēē ci-ci-cēē”. Nometniece.

Foto: Jānis Jansons

Paceplītis *Troglodytes troglodytes*

EST Käblik

LT Karetaitė

RU Крапивник

ENG Wren

DE Zaunkönig

Viens no mazākajiem Latvijas putniem. Spalvu tērps brūni raibs, aste brūni melni šķērsvītrotā, parasti tiek turēta izslieta.

Dzīvo dažādu tipu mežos, arī aizaugušos parkos un dažādu ūdeņu krastos. Parasti uzturas zemsedzes līmenī pie kritalām un izgāztu koku saknēm. Ligzdu būvē dažādās pacerēs, biežās eglītēs, aiz koku mizas, pusdobumos vai zaru spraugās. Ligzda lodveida, būvēta no sūnām, smalkiem zariņiem un papardēm, ar nelielu ieejas caurumu.

Pārtiek no kukaiņiem. Dziesma skaļa, steidzīga, tik mazam putnam neraksturīgi skaļa. Uztraukuma sauciens – ass „čerrrrrr”. Gājputns, kas ziemo D – Eiropā, nelielā skaitā paliek arī pie mums.

Foto: Otars Opermanis

Mazais mušķērājs *Ficedula parva*

EST Väike-kärbsenäpp

LT Mažoji
musinukė

RU Малая
мухоловка

ENG Red-breasted
Flycatcher

DE Zwergschnäpper

Mazākais no mušķērājiem. Tēviņam galvas virspuse un vaigi zilgani pelēki, zods un rīkle oranži, mugurpuse brūngana, vēderpuse netīri balta. Mātīte neuzkrītošāka – mugurpuse un galvas virspuse brūngana, vēderpuse dzeltenīgi balta.

Sastopams galvenokārt vecās mežaudzēs, kurās ir egļu piemistrojums. Uzturas lapotņu līmenī, nav viegli ieraugāms. Ligzdu būvē pusdobumos, stumbeņu galos, zaru žāklēs. Pārtiek no kukaiņiem, ko noķer lidojumā vai uzlasa no koku zariem un lapām.

Dziesma, līdzīgi pārējām mušķērāju sugām, vienkārši veidota, tomēr garāka: „tsi-tse-tsi-tse-tsi-tse-tse-tse-tse”. Gājputns, ziemo D – Āzijā.

Foto: David Kjaer/rsph-images.com

Ūdensžurka, ūdeņu strupaste *Arvicola terrestris*

EST Mägri

LT Vandėnėnis pelėnas

RU Водяная полевка

ENG European

DE Ostschermaus

Water Vole

111

Lielākā Latvijas savvaļas strupaste (svars līdz 230 g). Salīdzinoši mīksts matojums tumši pelēkā, brūnā līdz melnā krāsā. Aste šķērsgrizumā apaļa ar retiem īsiem matiņiem, nav garāka par pusi no ķermeņa garuma. Purns strups, apaļīgs ar nelielām acīm un austiņām. Apdzīvo ūdenstilpju un ūdensteču piekrastes joslu, kā arī zemos zāļu purvus un mitras lapu koku audzes. Vietumis sastopama arī augļu un sakņu dārzos ūdenstilpju tuvumā. Barībā izmanto augu virszemes daļas, saknes un sakneņus. Krasta daļā rok alas, veido barības uzkrājumus ziemai. Dzīvo ģimenēs vai atsevišķi.

Foto: Niall Benvie

Eirāzijas bebrs *Castor fiber*

EST Kobras

LT Upinis bebras

RU Обыкновенный
бобр

ENG European Beaver

DE Europäischer Biber

Lielākais Latvijas savvaļas grauzējs (svars līdz 30 kg). Ķermenis masīvs ar plakanu, kailu asti. Galva salīdzinoši maza ar strupu purnu un izteikti redzamiem oranžiem vai dzelteniem priekšzobiem. Kažoka krāsa no gaiši brūnas līdz melnai. Apdzīvo dažādas dabīgas un mākslīgas ūdenstilpes, ūdensteces un to piekrastes joslas (t.sk. slapjus mežus un krūmājus). Barības ieguvei un uzkrājumu veidošanai rok grāviņu sistēmas, veido dambjus. Stāvkraatos rok alu sistēmu, bet lēzenā krastā no apgrauztiem zariem, dubļiem un velēnām veido „mājiņu”. Aktīvs visu

gadū. Barojas ar piekrastes un ūdensaugiem. Veido kopīgas ģimenes ar tekošā un iepriekšējā gada metiena mazuliem.

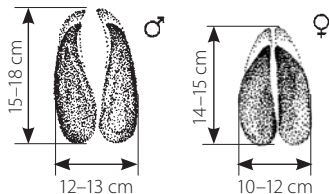
Foto: Dāvis Drazdovskis

Foto: Vilnis Skuja

Lielākais briežu dzimtas savvaļas zīdītājdzīvnieks (svars līdz 500 kg) Latvijā. Tēviņi ir lielāki par mātītēm, viņu galvas pieres daļā žuburoti ragi, kurus katru gadu pēc ataugšanas rudenī nomet. Priekškājas garākas par pakaklējām, apakšējā daļā gaišas līdz baltas. Ķermeņa mugurpuse un sāni tumši brūni līdz melni. Raksturīgs plats, kuprains purns ar masīvu augšlūpu. Pārsvarā apdzīvo slapjus mežus, krūmājus upju, ezeru un citu ūdenstilpņu tuvumā, arī purvu malas. Barojas pārsvarā ar koku (sevišķi apšu, ošu un ozolu), krūmu, puskrūmu zariem, jaunu skuju koku dzinumiem. Parasti aļņu māte ar šī gada mazuli uzturas šķirti no tēviņa.

Zīmējumi: www.latvijasdaba.lv

Ieteikumi dabas taku apmeklētājiem

- Staigā pa takām vai laipām, lai neizmīdītu zemesdzi. Lietainā laikā laipas var būt slidenas – esi uzmanīgs!
- Ej dabā klusu – tā tu pamanīsi daudz vairāk! Netrokšņo, lai netraucētu savvaļas dzīvniekus!
- No apmeklētās vietas aiznes sev līdzī tikai fotogrāfijas un iespaidus!
- Esi saudzīgs, nebojā dzīvās un nedzīvās dabas objektus (kokus, krūmus, laipas, informācijas standus u.c.)!
- Nemēslo mežā! Atkritumus atstāj tam paredzētajās vietās!
- Ja vēja ātrums ir lielāks par 5 m/s, uzmanies no krītošiem zariem! Vētras laikā dabas taku apmeklēšana var būt bīstama.

reti sastopams
augš / dzīvnieks

aizsargājams
augš / dzīvnieks

diezgan bieži sastopams
augš / dzīvnieks

ārstnieciskš augš

bieži sastopams
augš / dzīvnieks

indīgs augš

ziedēšanas /
sastopamības laiks

izplatība
Latvijā un Igaunijā

Saturs

levads	3
Mitrāji Ķemeru nacionālajā parkā	5
Kas ir dumbrājs?	7

Augi

Melnalksnis / baltalksnis	9
Goba / vīksna	11
Ozols / osis	13
leva	15
Eiropas segliņš	17
Parastā irbene	19
Parastā zalktene	21
Bebrukārkliņš	23
Melnā upene	25
Meža meldrs	27
Ūdens mētra	29
Grīšļi	31
Rūgtā ķērsa	33
Meža sprigane / sīkziedu sprigane	35

Apdzira	37
Dzeltenā ķekarzeltene	39
Purva purene	41
Purva skalbe	43
Parastā vīgrieze	45
Vijolītes	47
Purva dievkrēsliņš	49
Lēdzerkste	51
Purva neaizmirstule	53
Parastā sievpaparde	55
Parastā purvpaparde / pūkainā purvpaparde	57
Parastais miežubrālis	59
Pavasara mazpurenīte	61
Kasūbijas gundega	63
Četrlapu čūska	65
Pamišlapu pakrēsliete	67
Baltais vizbulis	69
Parastais apinis	71

Purva madara	73
Nekeras / vāverastīte	75
Tievā gludlape / ciprešu hipns	77
Kociņsūna / lielā spuraine	79
Konusgalvīte / smailzarīte	81

Gliemeži

Gludais vārpstīngliemezis	83
Vēderainais vārpstīngliemezis	85

Abinieki un rāpuļi

Parastā varde / purva varde	87
Parastais zalktis	89

Putni

Baltmugurdzenis	91
Dižraibais dzenis	93
Vidējais dzenis	95

Mazais dzenis	97
Melnā dzilna	99
Dzilnītis	101
Mizložņa	103
Lielā zilīte	105
Paceplītis	107
Mazais mušķērājs	109

Zīdītāji

Ūdenszūrka	111
Eirāzijas bebrs	113
Alnis	115

Ieteikumi dabas taku apmeklētājiem	116
Piktogrammu skaidrojums	117

Sagatavots: Igaunijas – Latvijas pārrobežu sadarbības programmas projekta EU 30063 „Atpakaļ pie dabas” ietvaros. Projektu daļēji finansē Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF) un LR Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija.

Projekta partneri: Tartu vides izglītības centrs, Igaunijas vides pārvalde, Peipusa pārrobežu sadarbības centrs, Gaujas nacionālā parka fonds un Dabas aizsardzības pārvalde Ķemeru nacionālā parka administrācija.

Izdevējs: Dabas aizsardzības pārvaldes Ķemeru nacionālā parka administrācija

Teksts: J. Ķuze, A. Ornicāns, D. Pilāte, A. Priede

Redkolēģija: V. Caune, S. Kordule, I. Ķuze

Dizains: aģentūra DUE, 2010

lespiests uz videi draudzīga papīra

Noteicējs paredzēts izplatīšanai bez maksas.

Linking Estonia and Latvia
Part-financed by the European Regional Development Fund

European Union

Saudzēsim mitrājus kopā! Pievienojies!
Igaunijas – Latvijas sadarbības projekts “Atpakaļ pie dabas”